

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

187. An offendens cursorem, seu alium Ministrum Episcopi, non in executione officij sed ex odio, & inimicitia priuata sit puniendus ab Ecclesiastico, vel à iudice sæculari? Et an saltem hic casus sit ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

appellatio comprehendantur, & ipsi expediant, quæ propria Episcoporum sunt circa iurisdictionem, non videtur eis denegandum idem privilegium, quod non fundatur in potestate Ordinis, sed potius dignitatis, unde ipsi Ordinarij vocantur; quæ omnia à fortiori procedunt in nostro Archimandrita Messanensi. Vide dictum Ciarlinium, qui omnia iuribus comprobatur. Et hæc duo dubia præsentis resolutionis, deseruiunt pro Illustrissimo D. Didaco Richens Carthaginensi Archiepiscopo, & Messanensi Archimandrita, maiorum bonorum dignissimo. Ad ea verò, quæ Cutellius scripsit in *patrocinio Regia in. part. 2. an. 195. & seq.* esse contra declarationes sacre Congregationis, patet in *resol. 1. huius Tractatus.*

RESOL. CLXXXV.

An familia Vicarij Episcopi, gaudeat privilegio fori? Ex part. 3. tract. 1. Ref. 46.

§. 1. Satis alibi firmatum est familiam Episcopi gaudere privilegio fori, nunc videndum est, an hoc privilegium extendatur ad familiam eius Vicarij & affirmatiue respondeo cum Ioan. Antonio de Nigdis in *Clem. unica. de vit. & honest. cler. Squillante de privileg. cler. cap. 7. dub. 2. n. 45.* Nouatio de *elect. fori, quest. 36. sect. 2.* & Aloysio Riccio Episcopo Vici Equentis in *praxi tom. 1. resol. 471. n. 6.*

RESOL. CLXXXVI.

An indices laici possint prescribere numerum satellitum Episcoporum, vulgo dictorum Alarij? Ex part. 4. tr. 1. Ref. 100.

§. 1. Negatiue respondeo, & ideo, teste Gauanto in *enchirid. Episc. ver. forum Episcopale, n. 36.* & Barbo de *iure Pontificio lib. 1. cap. 11. num. 75.* Sacra Cardinalium Congregatione die 14. Aprilis anno 1615. decreuit, quod Episcopus potest habere tot satellites, quot voluerit. Vnde tempore Philippi Regis Francie, cum ministri Regij contra Prælatos illius Regni instarent, quod dicti Prælati magnam haberent multitudinem officialium, tunc Cardin. Petrus Bertrandus in 2. *Respons. ad articulos laicorum, num. 7.* sic responderet *fol. mibi 272.* Tam de ratione, quam de iure, & consuetudine quilibet Prælati in quacumque parte suæ diocesis potest habere officiales suos, & eadem ratione & spiritualis iudex. Sed si tales Commissarij abusi fuerint in aliquo seu etiam abutantur, parati erunt Prælati tales abusus corrigere, & apponere remedium opportunum; vel si alicubi sit talium commissarij nimia multitudo, ipsi de sufficienti numero prouidebunt. Ita Bertrandus. Vnde ex his apparet non posse Principes laicos determinare numerum satellitum Episcoporum pro quacumque ciuitate, & si de illis esset nimia multitudo, instent & rogent Episcopos vt ipsi de sufficienti numero prouideant, qui quidem iustis petitionibus Principum debent acquiescere. Et ita post hæc scripta inveni hanc sententiam docere Venerum in *examine Episc. lib. 4. cap. 12. an. 5.* vbi sic ait: Si fuerit controuersia, vel querela inter iudicem secularem & Ecclesiasticum, propter multitudinem ministrorum, quis debet determinare numerum certum?

Respondeo iudex Ecclesiasticus superior; nam iudeus laicus, etiam si sit Prorex, non potest cognoscere causam Ecclesiasticam Episcopi, vel Vicarij, aliàs incidit in excommunicationem laram à iure; bene tamen potest obseruare, vt talis numerus reformetur representando damna & incommoda. Ita Venerus.

RESOL. CLXXXVII.

An offendentes cursorem, seu alium Ministrum Episcopi, non in executione officij, sed ex odio, & inimicitia priuata sint puniendi, ab Ecclesiastico, vel à iudice seculari?

Et an saltem hic casus sit mixti fori? Et in exemplum adducuntur alij diuersi casus pro praxi. Ex part. 6. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 3.

§. 1. Casus in facti contingentia nouissimè accidit, de quo magnam controuersiam scio extitisse, quid ego sentiam more meo breuiter exponam. Dico igitur, tale delictum priuatiue ad Ecclesiasticum spectare posse suaderi, quia iurisdictioni Iudicis habentis personam subiectam, delinquens in illam, subiicitur, unde parum refert si persona subiecta offendatur intuitu officij vel ex odio priuato. Ergo, &c.

2. Sed ego de hoc casu interrogatus ab eruditissimo, & nunquam satis laudato Domino meo Merlino Sacre Rotæ Decano libenter eius voto mihi exhibito tunc adhæsi; & ideo assero hoc delictum vt supra expositum, esse delictum mixti fori, & ita si iudex Laicus præueniat, non posse iudicem Ecclesiasticum illum inhibere. Probatum hæc opinio reiiciendo argumenta superius posita. Et primò: Quia offendens vel iniurians Clericum, quem certum est esse personam subiectam Iudici Ecclesiastico, magis quam officialem Curie Episcopalis, tamen hoc non obstante potest puniri à iudice Laico, si præueniat. Ergo à fortiori offendens Officialem Episcopi, licet sit persona Episcopo subiecta puniri potest à iudice Laico, sicuti vt dictum est puniret offendentem Clericum.

3. Nec valet dicere antecedens esse falsum, nam *Gl. in Auth. Item nulla. Cod. de Episc. ver. ab Ecclesia Barrol. leg. 1. n. 144. de summa Trinit. Maranta in speculo part. 6. n. 141.* & alij asserunt, in tali casu punitionem offendentis Clericum, ad solum Iudicem Ecclesiasticum pertinere. Non inquam valet hoc dicere, nam bene perspecta generalitate textus in *c. 1. de foro compet. dicendum est tale crimen esse mixti fori, vt rectè obseruat inter alios Hispanus Valboa de Magronejo in Lectionibus Salmanticensibus super dict. cap. 5. n. 34.* Martha de *Iurisdict. part. 2. cap. 27. num. 6.* & alij quos citat & sequitur Chartarius *Decis. 6. criminali n. 2.* Non est igitur admittendum argumentum contrarium: videlicet persona officialis Episcopi est ei subiecta; ergo illum offendens non potest puniri à Iudice Laico, sed subiicitur iurisdictioni Episcopi priuatiue, nam Clericus est persona etiam Episcopo subiecta, & tamen, vt dictum est, si à Laico offendatur, potest Laicus à seculari iudice puniri, si præueniat.

4. Probatum secundò nostra sententia, quia est dispar ratio quado quis offendit officialem Episcopi in executione sui officij, & quando hoc facit ex odio & priuata inimicitia, & ideo in primo casu concedo cognitionem talis delicti priuatiue spectare ad Iudicem Ecclesiasticum, non autem in secundo casu. Adesse verò magnam differentiam inter

utrumque casum, confirmatur variis exemplis. Et primò, in offendente Consiliarium Principis, qui licet incurrat in crimen læsæ maiestatis, vt tradit Rolandus *conf. 88. num. 2. lib. 2.* Decianus *conf. 13. num. 317. vol. 1.* Peregrinus *de lure fisci lib. 4. tit. 5. n. 27.* & Doctores communiter in *leg. quisquis, C. ad leg. Jul.* Tamen hoc intelligendum est, si intuitu & contemplatione Officij illum offendar, secus autem si hoc fiat ex odio, & inimicitia particulari, vt optimè obseruat Fabius de Anna *conf. 67. num. 2. volum. 1.* Hondedeus *conf. 105. & 108. lib. 1.* Capicius *Decis. 130.* Sforza Oddus *conf. 88.* & alij Et ideo notat Vincentius de Franchis *Decis. 326.* Caballus *resolutio. crimin. cas. 138. num. 5.* Roubus in *Prag. de Exulibus num. 4.* quod Indultum excipiens offensam factam in personam Officialis, locum sibi vendicat, si talis offensa proueniat intuitu, & contemplatione officij, non autem si facta fuerit ex odio & inimicitia priuata. Secundò offendens Ministros S. Officij non intuitu ipsius & in executione officij, sed ex odio particulari non includitur in pœnis Bullæ Pij V. *Si de protegendis*, vt optimè docet Carena in *tract. de modo procedendi in S. Officio tit. 10. §. 6. num. 23.* Et tandem tertio Bulla Cœnæ non afficit eos qui ad Romanam Curiam veniunt, si illos offendant, non vt venientes ad Apostolicam Sedem, sed vt inimicos particulares. Ita Duardus in *Bull. Cœnæ lib. 2. can. 9. quæst. 32.* & alij communiter. Sic igitur in casu nostro necessariò constituenda est differentia inter casum, quando Minister Episcopi offenditur vt talis & intuitu, & executione officij, & quando offenditur vt persona particularis ex odio priuato; nam in isto casu læditur tantum persona ipsius passi. In primò verò non solum læditur persona offensa, sed etiam iurisdicção personæ cuius ipse Minister est, & ordinem exercet. Ergo rectè priuatiuè in hoc secundo casu punitiuo delinquentis spectat ad Iudicem Ecclesiasticum, cuius auctoritas, dignitas, & iurisdicção læsa remansit. Vnde hic intrat Regula, quod turbans Iurisdiccionem Iudicis, punitur ab illo iudice cuius iurisdicção turbata est, etiamsi alias esset index incompetens; quando magis & in casu nostro. Ita Menochius *conf. 230. num. 82. & sequent. lib. 2.* Eugenius *conf. 31.* & alij. Ideo dicendum est non procedere argumenta contraria superius adducta quæ quidem admittimus in casu, quo index Ecclesiasticus inciperet iudicium contra offendentem suum officialem ex inimicitia priuata, nam vt dictum est tale delictum est mixti fori, vnde si iudex Ecclesiasticus præueniat, iudex Laicus non potest amplius se intromittere; pro quo mirificè facit Glossa, perpetuò menti tenenda, in *cap. 1. de pœnis, in 6.* asserit, Episcopum posse punire iniuriantes propriam familiam, etiam quod iurisdiccionem non impediunt, & in terminis huius casus iuste contra laicum processit Sperellus tanquam Episcopi Vicarius, vt patet in suis eruditissimis Decisionibus *decis. 86.*

5. Scio virum doctum, & mihi amicissimum huic sententiæ non adherere, mordicus asserentem in tali casu cognitionem talis criminis priuatiuè spectare ad iudicem Ecclesiasticum, sed vt dixi saluo meliori iudicio, ego puto esse casum mixti fori; neque in hoc existimo parum fauere Ecclesiasticæ libertati; nam Segura Danolos in *Direct. Iudicium Eccles. part. 2. cap. 6. n. 10.* docet quod iudex Ecclesiasticus est index competens, si iniuria illata sit eius familiæ, tanquam officiali, secus autem si illata fuerit tanquam priuata personæ, & Cartharius *Decis. Crimin. 96. num. 30. 33. & 34.* asserit Laicos offendentes executores Curie Episcopalis etiam in exercitio officij posse puniri à iudice Laico si præueniat:

vnde putat talem casum esse mixti fori contra Farinacium *conf. 234. num. 3.* Sed Segura proorsus est refellendus & ego puto contra Chartarium cum Farinacio, & Domino meo Merlino cognitionem in hoc casu spectare priuatiuè ad iudicem Ecclesiasticum, ex rationibus superius adductis.

RESOL. CLXXXVIII.

An Episcopi possint visitare Hospitalia, etiamsi à Patrono in ipsius fundacione aliter cautum sit, & maxime consentiente ipso Episcopo?

Et quid in casu negligentia, si fundator, aut testator alios executores non substituerit? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 84. aliàs 83.

§. 1. **R**espondeo negatiuè; nam, licet DD. communiter asserant, posse Episcopum visitare Hospitalia: esto, si testator prohibuisset, ne se Episcopus intromitteret, vt docet Duardus in *expos. Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. q. 7. n. 10.* Vgol. *de potest. Episcop. cap. 24. §. 1. num. 3.* Cochier *de potest. ord. in exemptis, p. 4. q. 53.* Zerola in *praxi Episcop. p. 1. vers. Hospit. n. 2.* Martha *de iur. part. 4. cœn. 2. cas. 88. n. 14. & cas. 113. n. 31.* Fuschus *de visit. lib. 2. cap. 12. num. 7. & 8.* Vide etiam Riccium *p. 4. decis. 209. per totam*, cum multis aliis.

2. Tamen ista opinio est limitanda, vt non procedat, quando Episcopus in ipsa fundacione consentit, vt rectè obseruat doctissimi Iuriconsulti, Perez de Lara de *Annuerf. & Capell. lib. 2. c. 1. num. 48.* Gutierrez in *repet. in l. nemo potest ff. de legat. 1. n. 451. iuncto conf. 1. num. 1.* & Gonzalez *sup. 8. Reg. Cancell. gl. 5. n. 41.* qui citat Rochum de Curte, Abbatem, Felinum, & Lambettinum.

3. Et ratio est: quia, licet Episcopus non possit consentire in præiudicium, & derogationem iuris acquisiti Episcopatu: potest tamen iuri quærendo præiudicare. Et licet supradicta limitatio non admittatur à Federico de Senis *conf. 247.* & aliis; attamen post Concilium Trident. *sess. 22. cap. 8. & 9.* meo iudicio non est dubitandum; nam, vt notat, *vbi sup.* Gonzalez *num. 48.* cum Ecclesiæ, & loca pia fundati nequeant sine consensu Episcopi, præsupponendo Concilium validam fundacionem: disponit, quod clausula, & conditio, expressè apposita, quod Ordinarius non se intromittat, est seruanda. Ergo Concilium intellexit, quod si Episcopus in fundacione consentiat, non possit postea locum pium visitare, & ita possit in iure quærendo Episcopatu præiudicare.

4. Sed, quidquid sit de hac quæstione, etiamsi Episcopus non consentiat, dummodo Fundator in fundacione Episcopum à visitatione exclusit, puto non posse Hospitalia illud visitare. Et ita declarauit Sacra Cardinalium Congregatio, vt notat Armend. in *addit. ad leg. Nauar. lib. 1. tit. 6. leg. 5. §. 2. num. 66.* in hæc verba: [Si in fundacione Hospitalis sit dictum, quod Ordinarius non possit se intromittere in eius visitatione, non poterit illud visitare.] Stante dicta declaratione in vna Abulensi ita fuit decisum per Sacram Rotam Romanam, vt patet apud Farinacium *rom. 1. p. 2. decis. 33.* Vide etiam Ricc. in *collecl. 1227. & 1228.* Et ita sentiunt DD. communiter, Azucedus *tom. 2. lib. 4. tit. 1. leg. 10. num. 29.* Mura *decis. 28. n. 29.* Carolus de Grassis *tract. de effect. cleric. effect. 1. n. 610.* & Garzia *de benef. rom. 1. part. 1. c. 2. num. 98. & 104.* vbi asserit, ita nouissime declarasse S. D. N. Paulum V. die 7. Aprilis 1626. in causa Abulensi, pro Comitibus de Oropesa, contra Episcopum, vt in eius Brestu sub annulo Piscatoris.

§. Vnde